

Terugkeer om Middernacht

'Een van die bewuste panden tussen het Witte Huis en het spoorwegviaduct...'

Leo Knoops en Wim Knoops

Terugkeer om Middernacht

Rotterdams spookverhaal

Leo Knoops en Wim Knoops

*“Uit den buik des grafes schreide ik, en Gij hoordet mijne stem;
want Gij hadt mij geworpen in de diepte, (...) en de stroom omving mij (...).
De wateren hadden mij omgeven tot de ziel toe,
de afgrond omving mij; het wier was aan mijn hoofd gebonden.”*

Jona, boek 2, vers 2-5.

Capelle a/d IJssel & Rotterdam, november – december 1989

Copyright © tekst:

Leo Knoops en Wim Knoops, Capelle a/d IJssel & Rotterdam, 1989

Copyright © Knoops-logo (handboeien):

Versie 1990: Gerard Neerscholten, voormalig illustrator bij de RVS, Rotterdam, 1990

Versie 2011: John Hellewegen, Rhoon, 2011

Copyright © illustraties voor- en achterkaft:

John Hellewegen en Wim Knoops, privé-collectie, Rhoon en Rotterdam, 2013

Technische realisatie ®:

John Hellewegen, alleskunner op computergebied, Rhoon, 2013

Geheel achterin dit verhaal treft u zoals gewoonlijk een lijst van onze publicaties aan.

Een uurtje griezelen in Rotterdam

In de vorige eeuw publiceerde elk zichzelf respecterend Engels tijdschrift in zijn Kerstaflevering een spookverhaal, bedoeld om op Kerstavond in de familiekring te kunnen voorlezen, het liefst bij het flakkerende licht van de open haard, de koppen ‘punch’ binnen handbereik.

Schrijvers als Dickens, Thackeray, Collins, Le Fanu en Stevenson schreven in deze traditie een keur aan spookverhalen.

Als redactie¹ leek het ons een aardige gedachte om dit jaar ook in De Plu een dergelijk verhaal te plaatsen, en wel van eigen bodem. Want hoewel Engeland natuurlijk de bakermat is en blijft van de zogenaamde ‘ghostly tale’, kan dit genre ook heel goed in Nederland, ja zelfs in Rotterdam worden beoefend.

Wij wensen onze lezers met het volgende verhaal, getiteld ‘Terugkeer om Middernacht’, dan ook een aangenaam uurtje spannend griezelen toe.

Rotterdam, december 1989.

¹ Dit verhaal verscheen oorspronkelijk in de kerstaflevering van *De Plu* (nr. 12, december 1989), personeelsblad voor alle medewerkers en gepensioneerden van de RVS, verzekeringsmaatschappij te Rotterdam.

Terugkeer om Middernacht

In de loop der jaren is het nagenoeg traditie geworden dat op de vooravond van Kerstmis de directie van ons bedrijf een royaal gebaar maakt in de vorm van een uur werktijdverkorting (vroeger was dat overigens twee uur). Even traditioneel is het benutten ervan door het bezoeken van een naburige tapperij, waar wij ons, onder het gebruik van de ene pils na de andere, overgeven aan het bespreken van diverse aspecten van ons werk, iets wat na verloop van tijd gewoonlijk ontaardt in achterklap en het belachelijk maken van superieuren. Tegen zijn gewoonte was vorig jaar ook de heer Walraven met ons meegegaan, een somber ogende man van middelbare leeftijd met een droefgeestige hangsnor, die nog pas enkele jaren bij ons in dienst was. Daarvoor had hij bij een of ander assurantiekantoor gewerkt. Waar precies, daar liet hij zich nooit over uit. Hij bemoeide zich trouwens weinig met ons, en wij spraken hem buiten werktijd ook nauwelijks.

Des te opmerkelijker dus dat hij, toen wij al zo'n kwartier in 'Het Spinnewiel' zaten, onverwacht binnentrad. Hij viel midden in ons gesprek over de hinderlijke verkeerssituatie in de stad, veroorzaakt door de aanleg van de spoortunnel onder Nieuwe Maas en stadscentrum door, waardoor Rotterdam voor de zoveelste keer het beeld van opgebroken straten en verkeersomleidingen opleverde. Bovendien, zo werd wrevelig opgemerkt, ging zo ook nog het meeste verloren van het weinige vooroorlogse stadsschoon, dat nog hier en daar bewaard was gebleven. Neem nu die prachtige oude panden aan de Wijnhaven, naast het Witte Huis. Ook al afgebroken. Was dat niet zonde? Wat vond 'Ouwe Raaf' daarvan?

Walraven nam zijn bril af, nat van de buiten neerdrenzende regen, en veegde deze schoon met een zakdoek, die hij speciaal voor dit doel bij zich droeg.

"Zonde?" mompelde hij. "Als ik ergens de hemel voor dank is het voor de afbraak van die vervloekte huizen. Als het aan mij lag zouden ze op die plaats nooit meer wat moeten bouwen. Het is een oord des duivels."

Wij zwegen verbluft. Maar Walraven vervolgde: "Misschien wordt het hoog tijd dat ik de dingen die ik daar heb meegemaakt eens vertel. Eigenlijk zou ik het moeten opschrijven, maar ik kan de moed niet opbrengen. Het was afschuwelijk."

Hij zette zijn bril weer op en keek ons somber aan. "Maar dit is het juiste moment.

Kerstavond. Want wat ik in dat oude huis aan de Wijnhaven heb meegemaakt gebeurde ook op Kerstavond. Precies drie jaar geleden."

Aangezien er juist een nieuw rondje was besteld verschoven we, behoorlijk nieuwsgierig geworden, onze stoelen en barkrukken zodanig dat Walraven in het midden kwam te zitten. Hij dronk zijn glas in één teug half leeg, veegde het schuim van zijn snor en begon te vertellen.

* * *

"Drie jaar geleden was ik in dienst bij Assurantiekantoor Wijnhaven, een dochteronderneming van 'De Oude Crooswijksche', gevestigd in één van die bewuste oude panden tussen het Witte Huis en het spoorwegviaduct. Ik heb me later, toen alles achter de rug was, nog wel eens in de geschiedenis van dat huis verdiept. Een prachtig monumentaal koopmanspand uit de 17e eeuw, waarover tal van historische wetenswaardigheden bekend zijn. Het typische is dat al die wetenswaardigheden een nogal macaber karakter dragen. Eigenlijk een aaneenschakeling van rampen en geheimzinnige ongevallen. In de 19^e eeuw heeft het zelfs een tijdlang leeg gestaan. Er deden zulke afschrikwekkende spookverhalen de ronde over nachtelijke verschijningen en zo dat niemand er wilde wonen. Er werden, zo gingen de volksverhalen, op de zolders en trappen voetstappen gehoord, en in de stilte van de nacht

hoorde men stemmen fluisteren. De oorsprong van deze kwade naam van het huis ligt waarschijnlijk in de 16^e eeuw, toen als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog het hele land door godsdiensttwisten werd verscheurd. Het verhaal gaat dat een pater jezuiet, een zekere Wijnand Romboutsz S.J., in de Kerstnacht van het jaar 1585 in de kelder van ons pand illegaal de nachtmis opdroeg. Een handvol fanatieke calvinisten had daar lucht van gekregen, drong het pand binnen en vermoordde de pater op een wel uitermate gruwelijke wijze. Naar verluidt werd hij namelijk levend ingemetseld! Hoe betrouwbaar het verhaal is heb ik overigens nooit afdoende kunnen achterhalen.

'Walraven nam zijn bril af en veegde deze schoon met een zakdoek, die hij speciaal voor dit doel bij zich droeg...'

De laatste macabere en tegelijk spookachtige gebeurtenis die met het huis in verband staat is nogal recent. Vier jaar geleden om precies te zijn. We moesten voor een belangrijke cliënt, een filiaal van een groot Amerikaans concern, een winstdelingsprognose berekenen. Een van de topmanagers was in Nederland, en zou daags na Kerstmis naar de Verenigde Staten terugkeren. Op Kerstavond zag het ernaar uit dat we de zaak net niet meer op tijd verzendklaar zouden hebben. De oplossing leek om ons cijfermateriaal per telefax door te geven. Onze directeur, W. Roosenboom, had dezelfde dag zo'n apparaat besteld en nog juist bijtijds in huis gekregen.

Terwijl wij naar huis gingen om Kerstavond en Kerstmis te vieren is hij op kantoor gebleven om dat faxapparaat te installeren en onze berekeningen door te seinen. Hij wenste ons prettige feestdagen, en dat is de laatste keer geweest dat we hem gezien hebben. Toen we na Kerstmis weer op kantoor verschenen was hij er niet meer. Er is geen spoor meer van hem gevonden. Hij is op die avond niet thuisgekomen en de meest uitgebreide zoekacties van de politie door het hele land, en zelfs in het buitenland, hadden geen enkel resultaat.”

Hier moest Walraven zijn verhaal onderbreken. De barkeeper die, omdat er buiten ons gezelschap nauwelijks klanten in het café waren, belangstellend had meegeluisterd, had eigener beweging een nieuw rondje pils neergezet.

“Van het huis,” legde hij uit.

Walraven hervatte zijn verhaal. “We slaan een klein jaar over. De nieuwe directeur, een zekere mr. Drost, was onder Roosenboom adjunct-directeur geweest, en kende het bedrijf dus op zijn duimpje. In die periode was de sfeer langzaam maar onmiskenbaar veranderd. De meesten van ons voelden zich vaak slecht op hun gemak. Naderhand, toen ik die verhalen las over de kwade reputatie van het pand, begreep ik precies wat een der schrijvers bedoelde met de opmerking, dat, met name ’s avonds, op regenachtige herfst- en winteravonden, het verleden voelbaar werd, en dat men soms, als buiten mist en motregen de overhand hadden, binnen af en toe de tred van ongeziene, reeds lang vergane bewoners van het oude huis meende te horen, als een kortstondige maar onmiskenbare echo uit het verleden.

Zelf had ik één keer durven zweren dat ik uit het kamertje waar het faxapparaat stond een schaduw op de gang had zien vallen, alsof er iemand in de deuropening stond. Maar er was niemand.

Ik moet wat van streek geweest zijn, want ik herinner me precies wat een van mijn collega’s tegen me zei, toen ik weer achter mijn bureau zat: “Wat is er aan de hand? Je ziet er uit alsof je een geest hebt gezien.” En daarna sprak hij uit wat we allemaal dachten: “Zeker de geest van Roosenboom!”

Eigenaardig dat niemand lachte. Ongetwijfeld ervoeren wij dezelfde beklemming die vroegere bewoners van dit ellendige huis ook ondervonden hadden. Rond die tijd begonnen ook de eerste geruchten de kop op te steken over een mogelijke sloop van het huis, en wel vanwege de komende aanleg van de spoortunnel vanuit Zuid naar het Centraal Station. Er vormden zich actiegroepen die wezen op het feit dat er in Rotterdam zo weinig historische panden over waren dat dit niet door mocht gaan. Er bleek evenwel weinig aan te doen. Leden van die actiegroepen kwamen vaak bij ons over de vloer, in de hoop dat wij hen warm zouden steunen. Maar ze kwamen voor niks. Voor ons was die sloop uitermate welkom. Weg wilden we hier, hoe eerder hoe liever.

Onder de bezoekers waren ook journalisten en historici. Eén van hen, een zekere drs. Tegel, werd zelfs in het hele pand, van zolder tot kelder, rondgeleid. Ik zou hem later nog terugzien, en er dan pas achter komen wat het doel van zijn bezoek was geweest.

Goed beschouwd waren er geen duidelijk aanwijsbare oorzaken voor ons onbehagen. Je zou kunnen zeggen dat er gewoon een ondefinieerbare lugubere sfeer in dat huis hing die ons op de zenuwen werkte. Er gebeurde in wezen niets angstaanjagends. Maar daar kwam op een kwade dag verandering in.”

Walraven zweeg. Aangezien er in het café gelukkig geen tettermuziek werd gedraaid hoefde hij zijn stem niet te verheffen. Ademloos luisterden wij toe toen hij hernam:

“Het was de fax. Je weet wel, Roosenbooms aankoop op Kerstavond, de dag dat hij verdween. Af en toe kwamen er berichten via die fax binnen waarvan de herkomst niet duidelijk was. Op zich niet ongewoon. In Amerika schijnen reclamebureaus reclames naar bedrijven per fax te verzenden. Daar is weinig tegen te doen. Als je iemands faxnummer weet kun je hem ongevraagd van alles en nog wat toesturen.

En zo zat er op een dag, ergens begin november, tussen de binnengekomen boodschappen, een blad waarop maar één zinnetje stond: ‘Ik kom terug’. Verder niks. Geen afzender, geen briefhoofd of ondertekening.

Ik zie het gezicht van Drost nog voor me, toen hij het onder ogen kreeg. Hij was minutenlang sprakeloos. Wie zou terugkomen? Niemand die de naam hardop durfde uit te spreken, maar allemaal dachten we hetzelfde. Zou Roosenboom terug komen? Was hij dus nog in leven? Zo ja, waar zat hij dan nu?

Wekenlang kregen we geen nader bericht. Maar toen kwam er opnieuw een fax. Deze keer ’s avonds laat, toen Drost, ikzelf en nog enkele mensen overwerkten.

Om precies negen uur begon het faxapparaat te zoemen. Deze keer luidde de boodschap: ‘Voor het eind van het jaar ben ik terug’. Er volgde een stuk blanco. En daarna verschenen er twee letters.”

Walraven keek ons om beurten aan en knikte toen.

“Inderdaad. De hoofdletters W en R.”

Hij keek op zijn horloge. “Ik zal maar verder niet teveel tijd besteden aan onze gedachten en speculaties. Dag in dag uit zaten we in spanning op de volgende boodschap te wachten, die tenslotte inderdaad kwam: ‘Ik kom op Kerstavond’, en eronder stonden opnieuw, bij wijze van afzender, die letters W en R.”

Hij ledigde zijn glas. “Kerstavond dus. Dat duurde nog maar een paar weken, die wij in groeiende spanning doorbrachten.

Om als het ware de laatste twijfel weg te nemen volgde nog één fax. Op 23 december: ‘Tot morgenavond’, ook deze keer weer gevolgd door diezelfde initialen.

Vooral Drost leek niet meer tegen de spanning bestand. Wat er ook ging gebeuren, het was duidelijk dat wij op Kerstavond op de Wijnhaven zouden blijven tot gebleken zou zijn of Roosenboom, of wie dan ook, zich zou aandienen.

Overigens, als soms iemand van plan is nog een rondje te geven wil ik er ook nog wel één.” Terwijl op vaardige wijze een nieuw rijtje pilzen werd neergezet, leunde Walraven voorover op de toog en liet zijn stem wat dalen.

“Kerstavond,” vervolgde hij op sombere toon. “Het was net zulk weer als nu. Guur en motregen. Drost en ik hadden afgesproken in ieder geval tot een uur of tien op kantoor te blijven om te zien wat er zou gebeuren. Zouden er nog faxen komen? Bezoek? Toch Roosenboom? Was er na tien uur nog niets of niemand, dan was Drost zelf bereid tot desnoods middernacht te wachten. Wilde ik dat ook? Ik had nog geen besluit genomen. Aan de ene kant zat ik natuurlijk liever thuis. Maar aan de andere kant hield de zaak mij dermate bezig dat ik uiteindelijk besloot Drost hoe dan ook gezelschap te blijven houden. Zo zaten we daar, in dat vervloekte huis aan de spaarzaam verlichte Wijnhaven, midden in de stad, maar door de stilte van de Kerstavond plus het druilerige, mistige weer leek het een van God en alle mensen verlaten oord. Het enige geluid van betekenis werd af en toe veroorzaakt door een trein die over het spoorviaduct passeerde. Steeds sterker begon ik het gevoel te krijgen dat op deze Kerstavond een of ander onafwendbaar noodlot zich zou gaan manifesteren...

In de verte was vaag de klokslag van de Laurenskerk te horen... Tien uur! Vrijwel op hetzelfde ogenblik ging de huisbel. Ik schrok me ongelukkig, maar Drost leek helemaal een beroerte nabij.

“Roosenboom...” fluisterde hij schor. “Dus toch...?”

Gedurende enkele seconden keken we elkaar ongelovig in de ogen. Geen van tweeën bewogen we ons. In zijn blik lag een uitdrukking die me een nieuwe schok gaf: het was er een van pure, onverholven angst!

Daar Drost geen aanstalten leek te maken om onze late bezoeker binnen te laten – wie het ook zijn mocht – stond ik op, liep via de kleine hal naar het trappotaal en drukte op de zoemer

van de buitendeur, die zich een verdieping lager bevond. Het trappenhuis was spaarzaam verlicht, zoals vaak in dit soort antieke panden. Slechts met moeite kon ik in de diepte de buitendeur zien opengaan; eigenlijk hoorde ik het meer dan dat ik het zag. Bekende geluiden drongen naar boven door: piepende scharnieren, de deur die in het slot viel en vervolgens voetstappen die de trap bestegen. Aan de tred kon ik horen dat de bezoeker een man was, maar verder bleef hij voor mij van bovenaf onherkenbaar, temeer daar zijn gezicht geheel schuilging onder een ouderwetse, breedgerande hoed. Was het Roosenboom?

“Ah, meneer Walraven, goedenavond,” klonk me een stem tegemoet die me ergens wel vaag bekend in de oren klonk, maar die zeker in niets leek op het raspande stemgeluid dat ik me nog zo goed van de oude Roosenboom kon herinneren. “Wat prettig dat u onze afspraak zo goed heeft onthouden; precies tien uur ’s avonds, niet?”

Een al wat oudere man met een flink postuur betrad de kleine lichtcirkel in de hal en lichte groetend zijn hoed van de schedel met een zwierigheid die aan voorbijgangers deed denken. Blijkbaar bemerkte hij mijn verbazing, want hij vervolgde: “De naam is Tegel, drs. J.D. Tegel, weet u nog wel?”

Tegel begon omstandig zijn jas uit te trekken. “We spraken elkaar ruim twee maanden geleden, in verband met Kerstavond, nu dus.” Hij keek me opgewekt aan, maar ik had moeite om zo snel mijn gedachten bij een gebeurtenis van een zo lange tijd terug te bepalen. Hij ging door: “Kerstavond! Het uur der spoken! Of niet natuurlijk. Maar dat gaan we vanavond nu eens precies uitzoeken. Bent u ook zo benieuwd of er iets gebeuren zal?” Hij hing zijn jas en hoed aan de kapstok en wreef zich vergenoegd in de handen. “Maar wat kijkt u vreemd? Is er iets niet in orde? We hadden toch een afspraak?”

Het duizelde me. Alles was zo op Roosenboom gericht geweest... En nu ineens die Tegel! Maar ach, natuurlijk! Ineens herinnerde ik me het voorval. Twee maanden geleden was hij me komen opzoeken – we hadden het die dag juist ontzettend druk – met het een of andere fantastische verhaal over de geschiedenis van dit oude Rotterdamse pand. Hoe was het ook alweer? Oh ja! Precies 400 jaar geleden, op de Kerstavond van het jaar 1585, zou hier een jezuïetenpater zijn vermoord toen hij illegaal de mis opdroeg. Sindsdien spookte het hier, althans volgens die Tegel.

Ik vermande me. “Het ging over die spookgeschiedenis hè? Hoe zat het daar ook alweer precies mee?”

Tegel leek zich volkomen op zijn gemak te voelen; hij was typisch een man die maar een half woord ter aanmoediging nodig had om urenlang over zijn hobby uit te kunnen weiden.

“Precies. U zegt het. In die tijd zag men katholieke priesters, en zeker de jezuïeten, min of meer als spionnen van het paapse Spanje. We zaten toen immers midden in de Tachtigjarige Oorlog! Als amateurhistoricus – van beroep ben ik occultist – ontdekte ik bij toeval in het stedelijk archief de hele huiveringwekkende geschiedenis, althans, de verhalen erover. Echt bewezen zijn die namelijk nooit. De jezuïet, een zekere pater Wijnand Romboutsz S.J., werd verraden, vervolgens gegrepen en, naar de overlevering wil, als afschrikwekkend voorbeeld levend ingemetseld in de muren van dit pand.” Met een dramatisch gebaar legde Tegel zijn linkerhand op het metselwerk achter mij, als zou zich het lijk daar bevinden. “Waarschijnlijk gebeurde dat in de keldergewelven. Sindsdien schijnt het hier te spoken, in ieder geval iedere honderd jaar op Kerstavond.” Hij liet zijn stem nog wat dalen en zei op sombere toon: “Dat betekent dus, meneer Walraven: deze avond!”

Hier aarzelde Tegel even. “Eh, u bent het toch niet vergeten? Dat u me toestemming hebt gegeven om de gehele Kerstnacht in dit pand te mogen doorbrengen en daarna de kelders te onderzoeken?” In de toon van Tegel klonk een zekere ongerustheid alsof hij mij ervoor aanzag dat ik op het laatste moment roet in het eten wilde gooien.

“Eh, nee, natuurlijk niet,” hield ik me groot. “Komt u verder, meneer Tegel.”

Drost leek opgelucht toen ik Tegel het kantoor binnenloodste en hem in korte trekken het verhaal vertelde. “Wel, meneer Tegel, het ziet ernaar uit dat u vanavond op uw wenken bediend gaat worden, als we althans onze fax moeten geloven.” Drost leek zich weer in de hand te hebben. “Nu precies een jaar geleden verdween mijn medefirmant zonder een boodschap na te laten. De een of andere grapjas wil het nu doen voorkomen of hij uit het graf herrezen is. Trouwens, Walraven, je had me wel eens mogen inlichten over de komst van de heer Tegel.”

Voordat ik kon antwoorden vroeg Tegel belangstellend: “Is uw medefirmant dan dood?”
 “Hoezo?” vroeg Drost snel.

“Nou, u zei: uit het graf herrezen. In dat soort dingen ben ik, uit hoofde van mijn vak zal ik maar zeggen, nogal geïnteresseerd.”

Drost keek verward. “Dat zei ik maar bij wijze van spreken; ik neem aan dat hij overleden is. Al een jaar hebben we geen levensteken meer van hem ontvangen. Dan ga je toch langzamerhand denken...”

Tegel knikte dat hij het begreep. “Maar dat verhaal van u over die fax... wat mag dat dan wel te betekenen hebben? U had het over de een of andere grapjas. Wat gebeurt er dan precies?”

“Dat zal ik u uitleggen.” Drost reikte hem de faxberichten aan. “Die ondertekening W.R. staat voor Willem Roosenboom. Blijkbaar wil men ons doen geloven dat hij het is die deze boodschappen verzendt. En mocht hij het inderdaad zelf zijn: waarom dan in vredesnaam al die geheimzinnigheid?”

Tegel staarde geruime tijd naar de papieren. Eindelijk mompelde hij: “W.R. – dat kan ook Wijnand Romboutsz betekenen...”

“Wie?” vroeg Drost. “Romboutsz? Die ken ik niet, geloof ik.”

“Het was maar een losse gedachte van me, meneer Drost. Let er maar niet verder op. Maar geloof me: als die initialen betekenen wat ik vermoed, dan is het spokenuur niet veraf meer!”
 Onwillekeurig wierp ik bij het horen van deze woorden een blik op de klok, die, staande op de marmeren schoorsteenmantel, langzaam maar onverbiddelijk de seconden wegtikte die ons van het traditionele uur der spoken, middernacht op Kerstavond, nog scheidde. Tegel nam plaats en begon uitgebreid zijn vestzakhorloge te bestuderen. Ik bood hem een borrel aan, maar hij weigerde. Het gesprek stokte; we leken ieder voor zich genoeg te hebben aan onze eigen duistere overpeinzingen.

Drost liep naar het raam en keek in gedachten verzonken uit over het zwarte water van de Wijnhaven. Er begon langzaam een allengs dichter wordende mist uit op te stijgen en de omgeving aan het zicht te onttrekken. De grijze massa absorbeerde het anders zo nadrukkelijk aanwezige lawaai van de grote stad nagenoeg volledig, zodat er een onwezenlijke stilte hing in ons antieke kantoor. Voor de zoveelste keer die avond dwaalden mijn blikken naar de wijzerplaat van de klok; het liep tegen half twaalf...”

* * *

Walraven wenkte de kastelein. “Als er ooit ergens en op een bepaald moment het uur der spoken had moeten beginnen, dan was het toen en daar, in dat eeuwenoude en door mist omgeven stille kantoorpand aan de Wijnhaven in de Kerstnacht van het jaar 1985.”

Wij allen hingen aan zijn lippen; niemand durfde Ouwe Raaf te onderbreken. Het was voor ons de eerste keer dat we hem zo meemaakten, en iedereen besepte als vanzelf dat het ook wel direct de laatste keer zou zijn. De kastelein keek vragend.

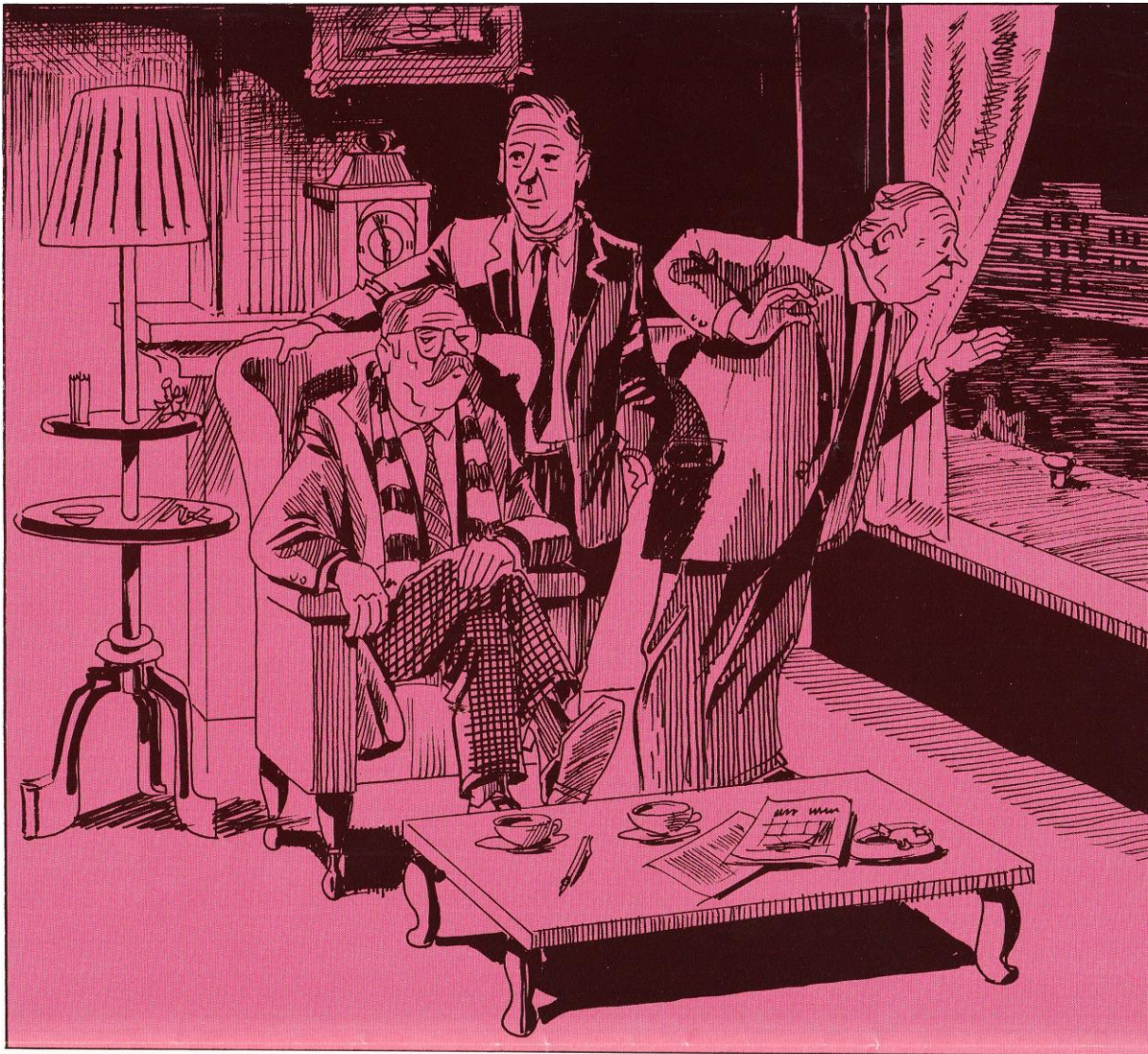
“Schenkt u nog eens in, wilt u? O ja, neem zelf ook wat.” Walraven bleef zwijgen tot de glazen weer gevuld waren. De kastelein draaide de deur op slot, hing er het bordje ‘Gesloten’ voor en voegde zich weer bij ons. Walraven nam een ferme slok en vervolgde zijn verhaal.

“De onbekommerde houding van Tegel was, naarmate de avond vorderde, langzamerhand verdwenen. Ook hij leek onder invloed te zijn gekomen van de sombere sfeer van het oude huis en de spanning die het naderen van het middernachtelijk uur met zich meebracht. Onderwijl verhaalde hij ons de lotgevallen van de ongelukkige jezuïet die hier op Kerstavond 1585 was ingemetseld en sindsdien iedere 100 jaar steeds zowel was gehoord als gezien. Wat men dan precies gehoord of gezien had was, aldus Tegel, nooit helemaal duidelijk geworden. Maar daar was nu wellicht achter te komen. Onze interesses liepen dus parallel: wij zaten te wachten op de geheimzinnige afzender van die faxberichten en hij op een eventuele manifestatie van pater Romboutsz.

Tegen de nadering van middernacht spraken we niet veel meer. Ik zat in mijn stoel, Drost ijsbeerde heen en weer en Tegel keek onophoudelijk naar de gang, het trappenhuis en uit het raam.

Plotseling hoorden we hem zijn adem inhouden en een verrast ‘Wat is dat nu?’ mompelen. Hij wendde zich van het raam af en haalde zijn schouders op.

“Pardon, heren. Ik geloof dat de spanning me even parten begon te spelen. Maar ik zou werkelijk gezworen hebben dat ik daarnet buiten in de Wijnhaven iemand uit het water op de kant zag klimmen. Dat krijg je als je lang in die mist staat te turen. Je gaat je van alles inbeelden. Ha! Stel je voor!” Hij keek ongerust naar Drost, die lijkleek was geworden.

'Ik zou werkelijk gezworen hebben dat ik iemand uit het water op de kant zag klimmen...'

“Neem me niet kwalijk, meneer Drost. Misschien is het beter als we...” Maar verder kwam hij niet.

Vanuit het trappenhuis was een vaag, maar onmiskenbaar geluid te horen geweest: het kraken van een traprede!

Als versteend bleven we gedrieën elkaar aanstaren. Tegel was de eerste die weer sprak. Zijn stem haperde. “Was dat van boven... of beneden?”

“Van boven leek me,” zei ik. Ik liep de gang op en knikte de plafondlamp aan. Toen snakte ik naar adem. Modderige voetsporen, die onmogelijk van iemand van ons konden zijn, waren duidelijk op de vloerbedekking te zien. Ze kwamen van de trap naar de buitendeur, liepen over de overloop en gingen verder over de trap naar de volgende verdieping, om daar te verdwijnen in een zijkamer.

Terwijl we de sporen volgden realiseerde ik me dat het de kamer was waar de fax stond. Tegel was de eerste die er binnenstapte, daarna kwam ik, om het licht aan te doen. Tot mijn ergernis bleek de plafondlamp kapot. Ik knipte een bureaulamp aan, terwijl Drost, die zo overstuur was dat hij zich tegen de muur moest steunen, als laatste binnenkwam. Nauwelijks had hij de drempel overschreden of hij slaakte een kreet.

Met uitpuilende ogen wees hij naar een hoek, waar in een waterplas een doorweekte aktentas stond. Zijn hand trilde.

“Die tas! Dat... dat is de oude tas van Roosenboom!” kraste hij.

Op hetzelfde moment begon de fax te zoemen. Langzaam schoof een blad papier naar buiten. Ik scheurde het los en las de boodschap: ‘Ik ben er. Nu.’

Als één man draaiden we ons om naar de deur. Want nu was er geen twijfel mogelijk: er liep iemand op de gang.”

Walraven zweeg. Doodse stilte heerste in het café. Met ingehouden adem wachtten wij op de rest van zijn relaas.

“Er bevond zich iemand, een vreemde, in huis,” herhaalde Walraven. “En hij was vlak achter de deur. Als ik er nu aan terugdenk wat er toen gebeurde krijg ik weer kippevel. Terwijl Tegel onbeweeglijk toekeek en Drost bijna leek in te storten ging de deur langzaam open... En daar stond een druipende gestalte, gekleed in een donkere overjas, een gleufhoed op het hoofd. Slierten slijmerig wier hingen over zijn schouders. Een paar seconden bleef de gruwelijke verschijning in de deuropening staan, toen strekte hij de armen met een vreselijk gebaar naar voren en deed een stap... in de richting van Drost.

Drost gilte. “Roosenboom!... Jij!... Dat... dat kan niet! Je bent dood!” In zijn ogen laaide een krankzinnige gloed. Hij gilte opnieuw. “Help! Help me! Walraven! Tegel! Laat hem weggaan! Weg! Hij is dood!”

“Rustig, meneer Drost.” Tegel had hem bij de arm gegrepen. “Wie is dood? En hoe komt u daarbij?”

De stem van Drost was niet meer dan een hees gefluister. “Hij... Roosenboom. Ik heb hem vermoord! Ik weet zeker dat hij dood was... Ik heb zijn lichaam in de Wijnhaven gegooid!”

“Ah! Juist ja.” Tegel knikte kalm en richtte zich tot mij. “Meneer Walraven, een stoel graag. Ja, dank u. Gaat u zitten, meneer Drost. Ziezo. U zult u direct wel weer beter voelen. En nog iets, meneer Walraven: u hebt toch ook goed gehoord wat meneer Drost ons juist bekende, niet? Dat is van belang. Hij wendde zich weer tot Drost.

“Uw naam is Karel Andreas Drost. Mijn naam is geen Tegel, maar D.J. Bruins, inspecteur van politie. Ik arresteer u wegens moord op uw vroegere superior, Willem Roosenboom. U heeft dat zojuist bekend in het bijzijn van twee getuigen: de heer Walraven en mijn assistent, brigadier L. van Dam.” Hij wees op de doornatte gestalte. “In orde, Van Dam. Je kunt je droge spullen gaan aantrekken.”

De heer Bruins knikte mij bedaard toe. “Dat was dat, meneer Walraven. Ik ben u wel een kleine verklaring schuldig.”

Daar had hij gelijk in. Te zeggen dat ik me wat verward voelde is zwak uitgedrukt. De inspecteur stak een sigaar op.

“Toen uw vroegere directeur Roosenboom verdwenen was hebben wij diens huis doorzocht. Wij vonden documenten die onmiddellijk al het vermoeden deden ontstaan dat hij door Drost was vermoord. In het kort kwam het er op neer dat hij Drost, waarschijnlijk terecht, van fraude verdacht. Door Roosenboom uit de weg te ruimen sloeg Drost dus twee vliegen in één klap: hij ontkwam aan de gevaren van ontslag, wie weet zelfs chantage, en bovendien kon hij nu zelf de directeur van uw assurantiëkantoor worden. Maar harde bewijzen daarvoor vonden we niet, en trouwens: het was nog niet zeker dat Roosenboom dood was. Hij was alleen maar spoorloos verdwenen.”

Bruins blies een rookwolk uit. “Toen gebeurde er iets waar ik niet op had gerekend. Bij werkzaamheden aan die nieuwe spoortunnel hier vlak voor uw deur werd op 5 oktober een lijk opgedregd. Al snel hadden we het geïdentificeerd. Het was inderdaad wijlen W. Roosenboom.”

Hij glimlachte. “Het was nu nog slechts zaak Drost tot een bekentenis te krijgen. We bedachten verschillende methoden. Dat we ertoe kwamen deze komedie op touw te zetten had te maken met de geschiedenis van dit huis, met name al die overgeleverde verhalen over spookverschijningen die zich juist op Kerstavond zouden voordoen, om de honderd jaar. Kon het mooier? Een rol als historisch deskundige lag onmiddellijk voor de hand. Ik hoefde alleen Drost maar op de zenuwen te werken met dat spookverhaal. Zijn kwade geweten zou ook een rol moeten spelen. En dan wat toneelspel!”

“Dus al die faxen die we gekregen hebben...” zei ik, en Bruins knikte.

“Inderdaad. Bij ons op het Haagseveer hebben we ook zo’n apparaat, begrijpt u. Ik heb, voordat ik hierheen kwam, mijn medewerkers instructie gegeven de laatste om precies middernacht te verzenden.” Al sprekend had Bruins zijn jas weer aangetrokken en zijn hoed op de schedel gedrukt. Hij wenste mij prettige Kerstdagen en daalde de trap af. Bij de deur stond zijn brigadier al in gezelschap van een geboeide K.A. Drost op hem te wachten. Ik hoorde de deur dichtslaan. Het was achter de rug.”

* * *

Het bleef even stil. Walraven had bij zijn laatste woorden zijn bril afgezet en wreef over zijn gezicht. Wij zeiden niets.

Tenslotte merkte iemand op: “In feite komt het er dus op neer dat van spookverschijningen natuurlijk nooit sprake is geweest. Allemaal volkspraatjes en bijgeloof, waar die inspecteur alleen maar listig gebruik van heeft gemaakt om de moordenaar van die Roosenboom te ontmaskeren.”

“Ik vraag me zelfs af,” vulde een der anderen aan, “of dat hele verhaal van die ingemetselde pater wel waar is. Tijdens al die godsdiensttwisten vielen natuurlijk aan weerskanten slachtoffers, maar die verhalen werden later meestal aan beide zijden zwaar overdreven. Om elkaar zo zwart mogelijk af te schilderen, uiteraard.”

“Ik heb zo’n idee dat in dit geval van overdrijving nauwelijks sprake is geweest,” antwoordde Walraven. Hij stak zijn hand in zijn binnenzak en haalde twee opgevouwen stukken papier voor de dag. Het ene was een krantenknipsel.

“Dit bericht stond een paar maanden geleden in de krant. Ik zal het voorlezen:

Naar thans bekend is geworden hebben verleden week grondwerkers bij graafwerkzaamheden voor het spoortunnelproject in de bodem van de bouwput oude, waarschijnlijk 16^e eeuwse

fundamenten aangetroffen in de directe nabijheid van het Witte Huis aan de Wijnhaven. Op dit terrein werden verleden jaar enkele oude panden afgebroken; de nu blootgelegde keldergewelven werden toen blijkbaar niet opgemerkt. Bij het wegslopen ervan deden de arbeiders een lugubere ontdekking. Tussen de muurresten trof men een skelet aan. De verwrongen houding van het geraamte wees erop dat het hier naar alle waarschijnlijkheid een indertijd levend ingemetseld persoon betrof. Tussen de beenderresten vond men een kleine zwarte crucifix. De erbij gehaalde stadsarcheoloog kon geen sluitende verklaring geven; zeker is wel dat hier na vier eeuwen een klein historisch drama – of was het een misdaad? – alsnog aan het licht is gebracht. De tunnelwerkzaamheden liepen slechts lichte vertraging op.”

“Nou ja, goed,” zei de man die het eerst gesproken had. “Misschien is het dus toch waar. Maar u wilt toch zeker niet volhouden dat het inderdaad sindsdien geregeld daar gespoekt heeft? U zei zelf dat nooit precies is komen vast te staan wat men nu eigenlijk gehoord of gezien heeft. En al die geheimzinnige faxen... Wel, die waren dus gewoon van de politie afkomstig, bleek uiteindelijk.”

Walraven knikte. “Jawel... Maar ik heb, eh... Welnu, ik heb nog niet alles verteld. Nadat die politiemensen met Drost waren vertrokken is er nog iets gebeurd. Tot nu toe heb ik er nog nooit met iemand over gesproken...”

Wij dromden om hem heen. Het was duidelijk dat hij nog iets achter de hand had. Walraven haalde diep adem.

“Ik was nog even teruggelopen naar het faxapparaat. Om het licht dat daar nog brandde uit te doen. De stilte om me heen was bijna tastbaar. De torenklok van de St. Laurens sloeg één. En toen gebeurde het. Het faxapparaat sloeg aan en begon een strook papier te produceren. Voor mijn ogen verscheen een boodschap, langzaam maar zeker. Het was geen Nederlands, maar Latijn.”

Hij kuchte. “Kerklatijn, om precies te zijn. Ik heb het papier afgescheurd en mee naar huis genomen, en veilig opgeborgen. Maar een fotokopie heb ik altijd bij me.”

Hij vouwde het tweede stuk papier open. “De tekst was als volgt:

In lucem aeternam transcendi in Vigilia Nativitatis Domini.

Wat betekent: ‘Ik ben overgegaan naar het eeuwige licht op de vooravond van het Geboortefeest des Heren’. En daaronder stond nog iets:

W.R.

Hoc locus interfectus et sepultus.

Ofwel,” besloot Walraven, “W.R. – op deze plaats gedood en begraven.”

Capelle a/d IJssel en Rotterdam, november 1989.

Leo Knoops
Wim Knoops

Lijst van publicaties

Romans, novellen en toneelstukken

- **Moord in de Kluis** (novelle – 1982)
- **Het Noodlot van St. Wijnandsklooster** (spookverhaal – 1983)
- **Drie Dode Directeuren** (assurantiethriller; RVS-trilogie deel 1 – 1984)
- **Foutloze Methode** (kort verhaal – 1985)
- **Onrust op St. Gregoria** (toneelstuk in drie bedrijven – 1986)
- **Het Cassandra Programma** (driedelig horrorfeuilleton – 1987)
- **Het Geraamte achter het Beeldscherm** (assurantiethriller; RVS-trilogie deel 2 – 1988)
- **Terugkeer om Middernacht** (Rotterdams spookverhaal – 1989)
- **Gasten op Kerstavond** (Rotterdamse kerstnovelle – 1990)
- **De Vloek van de Kluzenaar** (assurantiethriller; RVS-trilogie deel 3 – 1991)
- **Het Testament van de Tempelier** (kerstvertelling – 1992)
- **De Heks van Bleskensgraaf** (spookverhaal – 1993)
- **De Ondergang van St. Gregoria** (korte eenakter – 1994)
- **Het Veld van Eer** (spookverhaal – 1994; herdruk in 2004, gevoegd achter “De Man uit Gent”)
- **De Herfstmoorden** (Rotterdamse thriller – 1995)
- **De Ruïne van de Abdijkerk** (spookverhaal – 1996)
- **De Terugkeer van graaf Ewout** (kort historisch blijspel voor de jeugd in drie bedrijven – 1997)
- **Het Graf van de Gehangene** (fantastische vertelling – 1997)
- **Het Portret van Sebastiaan Franken** (spookverhaal – 1998)
- **Het Mamba Project** (Rotterdams kantoordrama; Metropool-trilogie deel 1 – 1999)
- **Verraad aan de Vlist** (koningsdrama – 2000)
- **Het Zwaard van Cortigel** (spookverhaal – 2001)
- **Operatie ‘Zeemeeuw’** (stormachtig kantoordrama; Metropool-trilogie deel 2 – 2002)
- **De ondergang van de RVS** (Rotterdamse Opera van vóór den Spoortunnel – 1988 & 2001; publicatie 2002)
- **Het Lijk op de Flexplek** (kerstnovelle – 2003)
- **De Man uit Gent** (kerstnovelle – 2004; gevolgd door een herdruk van “Het Veld van Eer” uit 1994)
- **Het Klooster van Knarsel** (postmoderne graal-roman – 2005)
- **Het Uranus Complot** (historisch kantoordrama; Metropool-trilogie deel 3 – 2006)
- **De Solutius Rollen** (kerst-thriller – 2007)
- **Dood in Zwartewaal** (macabere vertelling – 2008)
- **De Rentmeester** (kerstnovelle – 2009)
- **Kroningsmis** (Dietse roman – 2010)
- **De Patriotten** (opera in vijf taferelen – 2011)
- **Het Veemgericht** (kerstvertelling – 2011)
- **De Zaak Pontius** (paasverhaal – 2012)
- **De Man met de Baard** (kerstvertelling – 2012)
- **Sprookjes en vertellingen** (verzameling – 1995-2012)

Kerstspreekjes en andere verhalen voor de jeugd

- **De kabouter** (1995)
- **Juffrouw Gré** (1996)
- **De nieuwe dwergenkoning** (1997)
- **De herders** (1998)
- **Het echte millennium-probleem** (1999)
- **De wondertuin** (2000)
- **De man aan het raam** (2006)
- **De kerststal** (2006)
- **De stenendelvers** (2007)
- **De rijke verhalenverteller** (2011)
- **De poppenkast** (2012)

Bezoek onze website met kerstverhalen (en nog veel meer): www.knoops-producties.nl

*Nihil Obstat: pater Pierluigi Collina, Censor a.h.d., generale overste van de Maledictijnen
Imprimatur: kardinaal-aartsbisschop Ignatio de Spada, hoofd van de Spaanse Inquisitie*

KN**OPS**

Een Leo Knoops en Wim Knoops productie